

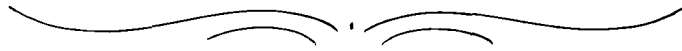
Deze PDF wordt u
aangeboden door
webmagazine
CuBra &
Frans
Hoppenbrouwers

Copyright 2009 Frans Hoppenbrouwers

Deze gedichten verschenen oorspronkelijk
in 'Kroniek van de Kempen', deel 10 (1990)

TOEMAAT

gedichten

Frans Hoppenbrouwers

Inleiding.

De cyclus gedichten onder de titel "Toemaat" ontstonden in de loop van 1990, het jaar dat ik 50 werd en Abraham behoorde te zien.

Nog niet zo heel lang geleden was 50 jaar een respectabele leeftijd. De jaren die je daarna nog restten, werden gezien als een soort toemaat. In ons Kempisch dialect zien we dat woord ondermeer nog terug in "toemetketje", een jonge poes, die ter wereld kwam in een tweede of derde snede hooi, die in een tijd zonder kunstmest als toemet - toemaat, toegift - werd gezien.

Hoewel ik op mijn vijftigste verjaardag geen behoefte had aan de festiviteiten die zo'n gebeurtenis veelal omringen, ging deze dag in spirituele zin niet ongemerkt aan mij voorbij.

Zo besloot ik juist op die dag, vanaf dat moment, in mijn gedichten precies te zeggen hoe het leven aanvoelde en wat ik daarvan dacht. Dat leverde hier en daar wat pinnigheid op, sarcasme zelfs, maar vooral ook beschouwende momenten.

De gedichten heb ik zoveel mogelijk chronologisch gerangschikt, rekening houdend met de seizoenen waarin ze ontstonden, want de seizoenen oefenen een sterke invloed op mij uit, vaak sterker nog dan mensen.

De vorm die ik aan de gedichten gaf, zie je zelden of nooit in de Nederlandse literatuur, zeker niet in een cyclus.

Het rijmschema ABBBA en het overkoepelende karakter van de eerste en de laatste regel, brachten mij op de naam 'pentarc'.

Frans Hoppenbrouwers.

I

Vijftig

Dit woord is aan mijzelf gewijd;
dat mag daar ik nu vijftig word,
voortaan de som van graan en gort
bereken op mijn eigen bord
als tegenvoeter van de tijd.

Herfstig voorjaar

De schop die in de aarde steekt
de vette grond, de wormen uitgespit
doen me weer denken aan de laatste rit
hoewel het stuwen in de bomen zit
een waas van groen door alle grenzen breekt.

Dagelijks

Dagelijks schrijf ik een gedicht
vanuit een heilig moeten
een masochistisch wroeten
in aardse schuld en boete
in naam des hemels opgelicht.

God

Vandaag zag ik een God,
die uit de vallucht nader kwam,
de adem aan het bos ontnam
en weer verdween in vuur en vlam,
de mens gelijk tot op het bot.

Nawee

Ik zag een nawee van het carnaval;
een mooie meid hangt aan de bar
met naast haar een verbleekte nar
vol heimwee naar de vuilniskar,
die vast en zeker komen zal.

Zondagmorgen

De zon heeft zich weer voortgeplant
in licht dat wankelmoedig beeft
zich angstig en schoorvoetend geeft
terecht nog geen vertrouwen heeft
in 't weerbericht van Hogerhand.

Leger

Het morgenlicht breekt door het grauw
en schuiert zich onwennig aan de bomen
die als een leger wazige fantomen
tot herkenbaar da sein komen,
terwijl de zon zich optrekt in het blauw.

Splinters

Het liefst wil ik onhoorbaar zingen,
dan worstel ik verbeter met de taal,
schik ik de woorden van sluitend ideaal
naar dunne splinters van het oud verhaal
van mensen die verweesd door eeuwen springen.

Oorlog

De merels vechten weer een oorlog uit,
drie macho mannen in de beukenhaag.
Vooral de zwakste krijgt de volle laag
en gaat ten onder in een zacht geklaag.
En in de dakgoot zit, onaangedaan, de bruid.

Uitgelezen

Ik wil de taal in al haar diepte peilen,
in letters, woorden en voldragen zinnen
zeer zuiver zeggen wat ik voel van binnen,
na wroeten, schrappen en opnieuw beginnen;
en uitgelezen in mijzelf verwijlen.

Gepast

Het jaarlijks feest van bloeiende seringen
vier ik gepast, gezeten in mijn tuin,
de stoel precies het juiste graadje schuin,
zodat de zonnestralen op mijn kruin
het Hochzeitslied van Schubert zingen.

Lente

Het herbegint, het jagen en het paren,
van mussen, merels, mezen, ongehoord,
al houdt de vogelwet zich aan zijn woord
en plant men zich niet ongebreideld voort.
Om niet de mens te evenaren.

II.

Vergankelijk

Ik kreeg een aanval van geluk:
een woord dat werd gevonden.
En een moment heeft dat mijn geest ontbonden
van 't zuigen van de zompig natte gronden,
die naar me loeren als ik buig of buk.

Industrie

Ik zie vanmorgen de fabrieken braken,
een okergele golf als een trein
in een lucht die hemelsblauw moet zijn
maar zich verhoert aan giftig karmozijn.
Geen wonder dat wij aan het noodlot raken.

Achterberg 1

Zoals de zomer rond de dorpen bloeit;
een regel die ik nimmer zal vergeten
omdat hij verder gaat dan zien en weten,
zo ver zelfs dat ik Achterberg zou heten,
als er maar tijdig met mijn genen was geknoeid.

Achterberg 2

De dichter van de meetlat en 't getal,
Zo wilde hij dat wij hem zouden noemen.
Maar net zo min als bijen beta zoemen,
ligt er een loodlijn in het hart van bloemen
en trekt de mens de wortel uit het Al.

Kinderziel

Kinderschrik van de eiken wal,
de kortgesnoeide stronken,
de knoesten en spelonken
waar aardwezens in honken
en griezelbeesten zonder tal.

Verkaveld

Ik tel ze niet, de dorpspe ijdelheden,
een geur, een lichtval, meisjesogen,
een kar vol hooi onder de bogen
van lage takken; vertwijfeld pogen
de zin te zien van mijn verkavelde verleden.

Veldweg

Een veldweg door de akkers heen,
twee rechte karresporen,
aan weerszij rijpend koren,
de horizon, de dorpstoren;
genadiger stilte is er geen.

Gelach

Ik zou eens willen slurpen aan het leven,
een lange teug zonder terughoudendheid.
Maar voor je 't weet ben je je adem kwijt
en kies je weer voor treuren en voor spijt,
gelach van hen die nergens ooit naar streven.

Zomers terras

Gevangen in een zeefdruk van de zon
stel ik me bloot aan de onzekerheden
die dieper zijn naarmate het verleden
mijn kindsheid koestert in het luie heden.
En dat is meer dan menig mens ooit kon.

Liederlijk

Mijn liederlijkheid zit grotendeels van binnen.
Dat houd ik zo tot elke prijs;
dan imponeer ik oud en wijs
en toch ben ik een kind op reis
in 't sprookje van de zinnen.

III

Mistige morgen

Ik sta en zie drie gnomen
die goed gekleed als echte heren
gnuivend staan te converseren
over de kunst van 't potverteren,
traag vergroeien tot drie bomen.

Herfst

Een boer, een ploeg, een paard,
een trage foto uitvergroot,
een silhouet in 't avondrood,
het zware schrijden, log als lood,
tegen de herfstlucht uitgeklaard.

November

Dit is de tijd van uitgezwepte luchten
die wild onder de winden gaan
en hoger woedt, ongreepbaar, de orkaan;
bij vlagen valt hij op de aarde aan
en dan hoor ik de ziel der bomen zuchten.

Westerstorm

De storm heeft rond het huis gezworven,
dagenlang een loeiend jagen
door bomen en getergde hagen
oorverdovend, niet te dragen,
tot hij, verdoofd, in 't oosten is gestorven.

Strelen

Het strelen mag geen mens verleren.
Het is het meest verfijnde feest,
de harmonie van lijf en geest,
de overwinning op het beest,
die ongeest van het bruut begeren.

Huisman

Laat mij maar kleine dingen doen,
de afwas, de patatten schillen,
want tussen moeten en graag willen
ligt maar de praal van de idylle,
die harder blinkt naarmate ik meer boen.

Web

Ik zag het prachtig web, daarin de mooie spin
en bleef geduldig even kijken
naar het ontbreken van de lijken
die doorgaans toch in zulke webben prijken.
Kreeg deze spin slechts schoonheid mee als min?

Corso

Ze hebben bloemen op karton geprikt
en trekken nu als dwazen door de straten,
ter vulling van de culturele gaten
waarover je slechts fluisterend mag praten
omdat het wij-gevoel weer mooi is opgekrikt.

In veilingkisten worden bloemen aangedragen,
opeengedrukt, van blad en steel ontdaan,
want de hoeveelheid, daar komt het slechts op aan
en op de vraag hoe snel ze op de wagen gaan.
Voorwaar, het zijn hier niet de meest ultieme vragen.

Als al die wagens moeten worden afgebroken,
met groot geweld en spoed gevierendeeld,
dan vraagt de dichter wat het had gescheeld,
als men die bloemen nimmer had geteeld,
zodat ze niet voor niets waren ontloken.

Heulen

Soms stoort het mij de eeuwen mee te zeulen
met alles wat er in de boeken staat,
want zaken waar het echt om gaat
vind je gewoon verwaaid op straat.
Wat baat het dan verheven mee te heulen?

IV.

Moe

Ik ben al dagen moe
maar dat komt niet van 't zwoegen;
't is meer een stil misnoegen,
zoals dat hangt in kroegen,
zo naar de tijd van sluiten toe.

Limousine

Als deze handen niet meer strelen,
geef mij dan nog een uur respijt
opdat ik kerven kras in deze tijd,
nog voor de zwarte limousine rijdt
naar waar wij ons aan stilte helen.

Triviaal

Ik zag wat trivialen
de broekriem stevig aangehaald,
de bloeddruk onder nul gedaald,
de schuld tot stervens toe betaald,
heel dankbaar gratis adem halen.

Boerenpaar

Ik zie hen haastig veldwaarts gaan
op de grens van nacht en morgen,
krom van dagelijkse zorgen
om het hangen en het worgen,
het gewicht van het bestaan

Leeg

Ik zwierf vol heimwee door de straat
waar ik als kind eens liep
en speelde, maar niets riep
herinnering op; ik sliep
in 't nu, het toen was overdaad.

Drift

Soms ben ik als een jonge hond,
van binnen dan, al lang niet meer van buiten.
Dan wil mijn ziel in scherven door de ruiten,
dan wil ik roemvol met het zonlicht muiten.
Maar stemloos stokt het heimwee in mijn mond.

Dood moment

Ze komen weer, de uitgedoofde dagen
dat ik, gedrukt in mijn fauteuil,
een stille vogel in te late rui
in het moment van weer een regenbui,
de uren tel die mondsmaat aan me knagen.

Kluis

Ik ben alleen in huis
en ik heb niets om handen.
Ik hoor de ketel woedend branden.
Er borrelt heimwee op naar vreemde landen,
die mokkend slapen in mijn diepste kluis.

Klopgeest

Ik ben voldoende in mijzelf gekeerd
om nog te horen wat mijn klopgeest zegt.
En als ik straks het hoofd heb neergelegd,
schuif dan mijn lijk maar op de voorste plecht
en laat de boot slechts door de wind beheerd.

Eigenwaan

Hij neemt weer onbeschaamd het woord,
hij hoort de eigen huid graag ronken
en oratorisch slaan de vonken
uiteen in een extatisch pronken.
Geef hem een boom en ook een koord.

Thuis

De poezie is mij een huis,
waarin ik als een monnik woon,
vooral omringd door eigen schoon.
Daar schep ik dan de mooie kloon
van 't zoeken naar het eeuwig thuis.

De miskraam van Yvonne T.

Het grote kwaad kwam in de nanacht boven
en beet zich vast in ongeboren licht,
maar niemand werd van kindermoord beticht,
want lijken hebben maar een echt gezicht
voor hen die slechts in recht en wet geloven.

Roofbouw

Het duister woord verdonkeremanen
is ongetwijfeld eeuwenoud.
Het ruikt ook wat naar kreupelhout,
een troep Germanen in het woud,
die ongebreïdeld nieuwe wegen banen.

Mezen

Mezen hebben veel te vrezen,
meer dan mensen, door de boot,
want mezen gaan ook dieper dood,
al rouwen ze niet in het groot,
als het eindige de les komt lezen.

Opgang

Zal iemand ooit mijn poezie bevatten,
de volle diepte van mijn woord,
dat hoger klimt en poort na poort
de opgang van de mensheid schoort?
Welnu, ik schreef het boeiendst over ratten

